

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка

Історичний факультет

Кафедра філософії

Затверджено на засіданні
вченої ради університету
" __ " _____ 200_р., протокол №__

Голова вченої ради
_____ проф. Степаненко М.І.

Затверджено на засіданні
кафедри філософії
" __ " _____ 200_р., протокол №__

Завідувач кафедри
_____ проф. Кравченко П.А.

ФІЛОСОФІЯ

Навчальна програма

Напрямок підготовки: Журналістика

Спеціальність: 6.03.02.00 Журналістика

Розробник: старший викладач Слободянюк Д.І.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Пропонована програма з курсу "Філософія" має за мету уможливити формування світогляду майбутніх педагогів, ознайомити студентів з основними проблемами філософського осягнення світу і основним понятійно-категоріальним апаратом філософії.

Філософія посідає чільне місце в системі гуманітарних дисциплін, які вивчаються у вищій школі. Загальновідомо, що від гуманітарної освіти значною мірою залежить творчий потенціал особистості. Оволодіння основами філософських знань допомагає студенту стати фахівцем, який уміє широко і глибоко мислити і діяти самостійно.

Філософія покликана допомогти людині виробити власні світоглядні орієнтації, усвідомити своє місце і роль у суспільстві. Курс "Філософія" дає можливість оволодіти вмінням застосовувати філософські знання в безпосередній практичній та науковій діяльності.

Власне філософське осмислення дійсності студентами багато в чому залежить від їхнього знання і розуміння філософської спадщини, праць найбільш відомих філософів, що становлять скарбницю філософської культури людства. Запропонований курс дає необхідний поштовх для цього.

Студент, що оволодів курсом "Філософія", повинен знати:

- визначення філософії і її місце у сфері духовної діяльності людини;
- вирізняти філософську систему, школу, течію, напрям, основні її прояви;
- специфіку філософії Давнього Сходу, антропоцентричний характер античної філософії, геоцентричний — філософії середньовічного суспільства, антропоцентричний — епохи Ренесансу, раціоналістичний — Нового часу, постмодерністський — сучасної світової філософії;
- особливості та основні етапи розвитку української філософської думки, філософської системи Г.Сковороди, П.Юркевича;

- субстанційний, суб'єктивістський, сучасний підходи до проблеми Буття;
- метричні характеристики простору і часу, типологію руху;
- сутність проблеми пізнаваності світу, основні форми емпіричного та раціонального пізнання, класифікацію пізнання, особливості наукового пізнання, його форми і методи, основні закони і принципи діалектичного способу мислення;
- поширені стратегії сенсожиттєвих пошуків і ставлення до смерті, співвідношення природного космічного та соціального в людині;
- основні сфери суспільного життя та його принципові проблемні вузли, форми включення людини в суспільну систему, прикметні риси лінійно-прогресивного, циклічного та сучасного підходів до історико-філософського процесу;
- перспективи і проблем становлення глобального інформаційного суспільства;
- основні філософські поняття і категорії та найвидатніших мислителів минулого і сучасності, зокрема: Конфуція, Платона, Арістотеля, Сократа, Августина, Фоми Аквінського, Т.Мора, Р.Декарта, Т. Гоббса, Д.Юма, Д.Локка, Ф.Бекона, І.Канта, Г.В.Ф.Гегеля, Ф.Ніцше, З.Фройда, К.Маркса, М.Гайдеггера, Ж.П.Сартра, митр. Іларіона, Г.Сковорода, П.Юркевича, П.Копніна.

Студент, що оволодів курсом "Філософія", повинен уміти:

- діалектично розкривати взаємозв'язок усіх явищ дійсності;
- окреслювати актуальні для нього проблеми, відокремлювати в них істотне від несуттєвого, співвідносити з особистою життєвою позицією, шукати шляхи їхнього вирішення;
- інтерпретувати зміст текстів філософських першоджерел.

Програма розрахована на таку кількість годин:

загальна кількість — ____

лекцій — ____

семінари — ____

аудиторна індивідуальна робота — ____

самостійна робота — ____

Форма підсумкового контролю — екзамен.

Основний зміст курсу «Філософія»

Тема 1. Предмет філософії і його структура.

Поняття «філософія». Поняття «світогляд». Світогляд як духовно-практичний феномен. Структура світогляду: міфологічний, релігійний, філософський. Співвідношення філософії і світогляду. Об'єкт і предмет філософії. Особливості філософського знання. Функції філософії. Співвідношення філософії з наукою і релігією. Історико-філософський процес. «Основне питання філософії»: різноманітність підходів.

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.

Зародження філософської думки. Східний та західний типи культури та філософування. Своєрідність давньоіндійської філософії. Веди. Ортодоксальні філософські системи: санх'я, н'я, вайшешика, йога, міманса, веданта. Неортодоксальні філософські системи : джайнізм, буддизм, чарвака. Основні особливості давньокитайської філософії. Ідея Дао. Основні філософські школи. Даосизм. Конфуціанство.

Тема 3. Антична філософія.

Періодизація античної філософії. Виникнення античної філософії. Досократівський період античної філософії. Натурфілософські ідеї у давньогрецькій філософії : Мілетська школа (Фалес, Анаксімандр, Анаксімен), « логос» Геракліта, вчення Піфагора, онтологізм і атомізм Левкіпа і Демокріта. Класичний період античної філософії. Школа софістів. Філософська діяльність Сократа : критика

софістів, розробка проблем людини, моралі, пізнання. Філософська система Платона : онтологія, космологія, теорія пізнання, етика. Соціальна філософія Платона. Філософія Арістотеля : онтологія, антропологія, етика, логіка. Соціальна філософія Арістотеля. Елліністичний період античної філософії. Розробка етичної проблематики філософськими школами : кініків, епікурейців, скептицизму. Неоплатонізм як релігійно – філософське вчення.

Тема 4. Західноєвропейська філософія Середньовіччя.

Поняття « філософія Середньовіччя». Особливості західноєвропейської філософії Середньовіччя. Періодизація середньовічної філософії. Період апологетики. Найвідоміші представники апологетики. Основні постулати теоцентризму. Період патристики : загальна характеристика і найвідоміші представники. Філософське вчення Августина Блаженого. Період схоластики: загальна характеристика, основні представники. Реалізм, номіналізм, концептуалізм у схоластичній філософії. Філософське вчення Томи Аквінського. Проблема віри і розуму у пізній схоластиці.

Тема 5. Філософія епохи Відродження.

Загальна характеристика західноєвропейського Ренесансу. Основні діячі епохи Ренесансу. Джерела філософії Відродження. Особливості філософії Відродження. Основні риси антропоцентризму епохи Відродження. Натурфілософія і пантеїзм у філософії Відродження. Проблема індивідуальності у гуманізмі Відродження. Ренесансний скептицизм. Філософські погляди Миколи Кузанського, Джордано Бруно, Ніколо Макіавеллі, Еразма Роттердамського, Мішеля Монтеня.

Тема 6. Європейська класична філософія Нового часу і епохи Просвітництва.

Поняття класичної європейської філософії. Ідейні джерела і загальна характеристика філософії Нового часу. Методологія і гносеологія як пріоритетні напрямки. Проблема методу наукового пізнання у філософії Нового часу. Раціоналізм та емпіризм. «Розум» і «Серце» у філософії Б. Паскаля. Суб'єктивний ідеалізм Джорджа Берклі і Девіда Юма. Емпірична

традиція у теорії пізнання Нового часу : Ф. Бекон, Т. Гобс, Дж. Берклі, Д. Юм. Раціоналістичний напрямок у теорії пізнання Нового часу : Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц. Поняття «Просвітництва». Загальна характеристика епохи Просвітництва. Філософські ідеї Ж. Руссо, Ж. Кондорсе, Ш. Монтеск'є, Д. Дідро, Ж. Ламетрі, Ф. Вольтера, К. Гельвеція, П. Гольбаха.

Тема 7. Німецька класична філософія.

Інтелектуальні витoki німецької класичної філософії. Особливості та значення німецької класичної філософії. Теоретична розробка діалектики. Філософське вчення І.Канта. Філософські системи Й.Фіхте і Ф.Шеллінга. Філософія абсолютної ідеї Г.Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л.Фейербаха. Філософські ідеї марксизму.

Тема 8. Традиції та особливості філософської думки в Україні.

Особливості світобачення та духовності українського народу. Загальна характеристика та основні етапи розвитку філософської думки в Україні. Філософська культура Давньої Русі. Філософська культура українського бароко. Філософія Г.Сковороди : вчення про « серце», концепції «сродної праці» і « нерівної рівності», розуміння щастя .Українська філософія ХІХ – поч. ХХ ст. «Філософія серця» П.Юркевича. Філософія українського романтизму : М.Гоголь, М.Костомаров, П.Куліш,Т.Шевченко. Філософські ідеї М.Драгоманова,І.Франка, Л.Українки. Концепція ноосфери В.Вернадського. Історіософія М.Грушевського. Етика «конкордизму» В.Виниченка. Філософія в Україні часів СРСР : образ радянської філософії, діалектичний та історичний матеріалізм, концепція «азіатського ренесансу» М.Хвильового, заснування П.Копніним школи «логіки наукового пізнання».Філософія в українській діаспорі в 1920 – 1980 – рр. : інституціональна база для філософських досліджень, інтегральний націоналізм Д.Донцова , політична філософія В.Липинського, історико-філософські студії Д.Чижевського.

Тема 9. Сучасна світова філософія.

Виникнення сучасної світової філософії. Специфіка і сутність ірраціоналізму. «Воля до життя» А.Шопенгуера. Апологія «надлюдини» у філософії Ф.Ніцше. Психоеаналіз З.Фройда. «Творча» інтуїція А.Бергсона. Концепт «життя» у філософських дискурсах В.Дільтея і Г.Зіммеля. Філософія науки. Еволюція позитивізму. «Перший позитивізм», феноменалізм, утилітаризм, еволюціонізм. Емпіріокритицизм Е.Маха і Р.Авенаріуса. Неопозитивізм. Постпозитивізм. Специфіка філософії у контексті феноменології. Феноменологічна критика натуралізму, психологізму та історизму. Вплив феноменології на філософію ХХ ст. Становлення екзистенціального мислення. «Дійсне» і «недійсне» буття М.Гайдеггера. «Філософія існування» К.Ясперса. Проблема «свободи» у філософії Ж.-П.Сартра. «Філософія абсурду» А.Камю. Християнський екзистенціалізм М.Бердяєва. Інтерпретація буття людини в персоналізмі. Формування філософської герменевтики. Методи герменевтики пояснення та розуміння дійсності. Філософія прагматизму: Ч.Пірс, У.Джемс, Дж.Дьюї. Філософська антропологія. Цінності буття в антропології М.Шелера. Форми прояву сутності людини. Релігійна філософія. Єдність віри і знання в неотомізмі. Християнський еволюціонізм П.Тейяра де Шардена. Теоцентризм екзистенціалізму Г.Марселя. Неогуманізм. Людина і суспільство у філософії Франкфуртської школи. «Одномірне суспільство» Г.Маркузе. Філософська теорія нового гуманізму Е.Фромма. Структуралізм. Мова і знак у структуралізмі. «Конкретно-науковий структуралізм. Модернізм і постмодернізм. Принцип деструкції. Антропологія постмодернізму. «Тілоцентризм». Концепція соціуму в постмодернізмі.

Тема 10. Онтологія.

Проблема буття у філософії. Онтологія. Категорія «буття». Основні підходи до вирішення проблеми буття. Сучасне бачення проблеми буття. Структура буття. Поняття «матерія». Матеріалізм як напрямок філософії. Історичні форми матеріалізму. Системна організація матерії. Рух як спосіб

існування матерії. Типи руху. Рух, пов'язаний із збереженням якості предмета. Рух, пов'язаний зі зміною якісних характеристик предмета. Поняття «простір» і «час». Основні характеристики простору і часу. Типи простору і часу. Субстанційна концепція простору і часу (Демокрит, Ньютон). Реляційна концепція простору і часу (Арістотель, Ляйбніц). Свідомість як ідеальне буття. Поняття «свідомість». Процес усвідомлення. Структура свідомості. Штучний інтелект. «Маніпуляції свідомістю».

Тема 11. Гносеологія.

Теорія пізнання. Поняття «пізнання». Проблема пізнання. Основні підходи до вирішення проблеми пізнання: гносеологічний оптимізм і агностицизм. Структура пізнання. Емпіричний і раціональний рівень пізнання і їх форми. Інтуїція. Поняття істини. Основні ознаки істини. Абсолютна і відносна істини. Знання та його класифікація. Поняття «наука». Наукове пізнання. Класифікація наук. Структура наукового знання. Діалектика як теорія і як метод. Поняття діалектики. Етапи історії діалектики. Закони діалектики. Категорії діалектики.

Тема 12. Філософська антропологія.

Предмет філософської антропології. Особливості сучасної філософської антропології. Основні філософські підходи до сенсожиттєвих пошуків:

- життя як продукування матеріальних і духовних благ;
- життя як самовдосконалення;
- життя як гра.

Ставлення до смерті. Основні філософські підходи до сутності людини. Космічне начало людського єства. Концепція ноосфери В.Вернадського. Природне начало єства людини. Соціальне начало єства людини.

Тема 13. Соціальна філософія.

Основні сфери і проблеми суспільного життя. Поняття суспільства. Матеріальна сфера суспільства. Соціальна сфера суспільства. Політична сфера суспільства. Духовна сфера суспільства. Діалектика матеріального і

духовного в житті суспільства. Суспільна рівність і нерівність. Свобода і необхідність в суспільстві. Людина у суспільній системі. Індивід. Індивідуальність. Особистість. Соціальний статус і соціальна роль. Філософія історії і її предмет. Еволюція історичного знання. Теорії історико-культурного процесу: 1) лінійно-прогресивні теорії (Г.В.Ф. Гегель, К.Маркс, К.Ясперс); 2) циклічні теорії (О.Шпенглер, А.Тойнбі); 3) «цивілізаційно-хвильові теорії (І.Валлерстайн, Л.Гумільов). Сучасне інформаційне суспільство. Поняття інформаційного суспільства. Тенденції розвитку інформаційного суспільства. Проблеми інформаційного суспільства. Україна та інформаційне суспільство. Філософське осмислення культури. Цінності і ціннісне ставлення до світу як фундамент культури. Поняття культури в філософії. Культура і творчість. Протириччя культури.

Тема 14. Філософське осмислення культури.

Цінності і ціннісне ставлення до світу як фундамент культури. Загальнолюдські, загально-соціальні, соціально-групові і індивідуально-особистісні цінності. Поняття культури у філософії. Основні ознаки культури. Культура як "друга природа". Культура як спосіб суто людської діяльності, що здійснюється за надбіологічними програмами. Знаково-символічна природа культури. Культура як сукупність цінностей та ідеалів, породжених людською творчістю. Культура як спосіб і технологія створення, збереження і передачі нащадкам "людськості" в людині, суто людських способів діяльності. Поняття творчості. Культура і творчість. Характерні риси творчо-обдарованих особистостей. Найістотніші характеристики творчого процесу. Головний зміст творчості. Протириччя культури. Криза культури. Масова культура. Проблема співвідношення культури і цивілізації.

Тема 15. Суспільний прогрес і філософські проблеми глобалістики.

Глобалістика як окрема галузь знання. Суспільний прогрес і глобальні проблеми людства. Класифікація глобальних проблем:

- міжсоціальні проблеми: проблема глобальної безпеки, збереження миру на планеті в умовах збільшення локальних конфліктів; проблема встановлення справедливого економічного порядку (проблема багатих і бідних країн); проблема міжнародного глобального тероризму; проблема підтримки і збереження мультикультуралізму (множинності етнічних культур) на планеті.
- проблеми взаємодії природи і суспільства: екологічні проблеми (охорона природи, розумне освоєння світового океану і космосу); сировинна проблема; проблема енергетичних ресурсів. Основні стратегічні підходи щодо розв'язання екологічних проблем: 1) обмежувальна стратегія (або стратегія нульового зростання);2) стратегія оптимізації, «стійкого розвитку»;3) стратегія замкнених циклів на основі біотехнологій і безвідходних виробничих процесів;
- проблеми взаємозв'язку індивіда і суспільства;
- демографічна проблема.

Глобалізація світу та ідеологія глобалізму. Основна проблема глобалізації. Глобальна свідомість. Глобалізм як ідеологія. Основні ознаки і прояви глобалізму. Ідея універсального прогресу людства. Філософія і майбутнє людства.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література: підручники, навчальні посібники, довідники

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія.- К., 1996.
2. Герасимчук А.А., Тимошенко З.І. Курс лекцій з філософії. Навчальний посібник. – К., 1998.
3. Головка Б.А. Філософська антропологія. – К., 1997.
4. Гуревич П.С. Основы философии.: уч. Пособие. – М., 2000.
5. Гуревич П.С. Философская антропология.- М., 1997.
6. Гусев В.І. Західна філософія Нового часу. – К., 2000.
7. Джеймс И. Введение в философию; Рассел Б. Проблема философии. – М., 2000.
8. Джовани Джентиле. Введение в философию. – СПб. – 2000.
9. Добрынина В. И. Философия. XX век. – М., 1998.
10. Зарубіжна філософія ХХ ст. – К., 1993.
11. Ивин А.А. Философия истории: уч. Пособие. – М., 2000.
12. Історія філософії України. Підручник. – К., 1994.
13. Історія філософії України. Хрестоматія. – К., 1993.
14. Канке В.А. Философия. История и систематический курс: уч. Для вузов. – М., 2001.
15. Кондзьолка В.В. Історія середньовічної філософії: навч. посібник. – Львів, 2001.
16. Кондзьолка В.В. Нариси з історії античної філософії.- Львів, 1993.
17. Копластон Ф. І. Історія середньовічної філософії. - К., 1997.
18. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен, Львів, - 1995.
19. Лешкевич Т.Г. Философия: курс лекций. – М., 2000.

20. Лук'янець В.С., Соболев О.М. Філософський постмодернізм. – К., 1998.
21. Мареев С.Н., Мареева Е.В., Арсланов В.Г. Философия XX века. – М., 2001.
22. Мельник В.П. Філософські проблеми технікознавства. – Львів. – 1994.
23. Момджан К.Х. Введение в социальную философию. – М., 1997.
24. Невлева И.М. Философия. – Харьков. – 2001.
25. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини. Навч. посібник. – К., 1995.
26. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. – К., 1993.
27. . Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах. – К., 1997.
28. Основы современной философии. / под ред. М.Н. Фосенко. – СПб., - 1997.
29. Основы философии / под ред. Е.В. Попова. - М., 1997.
30. Радугин А.Н. Философия. – М., 2001.
31. Розвиток філософської думки в Україні. – К., 1994.
32. Скирдо М.П. Социальная философия. – М., 2000.
33. Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії. – К.. 1998.
34. Современная западноевропейская философия. Словарь. – М., 1992.
35. Современная философия науки. Хрестоматия. – М., 1994.
36. Спиркин А.С. Философия. – М., 2000.
37. Струк Й. Філософія: курс лекцій. – К., 1995.
38. Сучасна політична філософія. – К., 1998.
39. Сучасна зарубіжна філософія: течії і напрямки. – К.. 1996.
40. Татаркевич В. Історія філософії. Т. 1-3. Львів. – 1999.
41. Философия истории: антология. – М., 1995.
42. Философия XX века. Уч. пособие. – М., 1997.

43. Філософія. Світ людини. – К., 1999.
44. Чанышев А.Н. Курс лекцій по древней и средневековой философии. – М., 1991.
45. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992.
46. Читанка з історії філософії ХХ ст. у 6-и кн. – К., 1993-1996.
47. Шаповалов В.Ф. Основы философии от классики до современности. – М., 2000.
48. Шевченко В.І. Концепція пізнання в українській філософії. Курс лекцій. – К., 1993.

Додаткова література до тем курсу.

Тема 1. Предмет філософії і його структура

1. Аббаньяно Н. Мудрость философии. - СПб., 1998.
2. Бичко І. В. Людиновимірність предмета філософії: Філософія. -К., 2001. - Розд. І.
3. Вундт В. Введение в философию - М., 1995.
4. Гильденбранд Д. Что такое философия? - СПб., 1999.
5. Делез Ж. Что такое философия? - СПб., 1998.
6. Крымский С. Б. Философия как путь человечности и надежды. — К, 2000.
7. Лосев А. Ф. Дерзание духа. - М., 1998.
8. Аопатин А. Аксиомы философии. - М., 1996.
9. Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию? - М., 1990.
10. Хофмайстер Х. Что значит мыслить философски. - СПб., 2000.

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.

1. Бог - человек - общество в традиционных культурах Востока. — М., 1991
2. Дао и даосизм в Китае. - М., 1972.

3. Датта Д., Чаттерджи С. Введение в индийскую философию. — М., 1994.
4. Древнеиндийская философия: начальный период. — М., 1972.
5. Древнекитайская философия: В 2 т. — М., 1972.
6. Индийская философия: В 2 т. - М., 1993.
7. Конфуций. Уроки мудрости. — М. — Харьков, 2002.
8. Лукьянов А. Е. Истоки Дао. Древнекитайский миф. - М., 1992.
9. Степанец М. Восточная философия: Вводный курс. - М., 1997.
10. Томпсон М. Восточная философия. - М., 2000.
11. Шуцкий Ю. К. Китайская классическая «Книга перемен». - М., 1993.

Тема 3. Антична філософія.

1. Аристотель. Соч. В 4 томах. - М., 1976-1983.
2. Виндельбанд В. История древней философии. - К., 1995.
3. Лосев А. Ф., Тахо-Годи Л. А. Платон. Аристотель - М., 1993.
4. Пролеев С. В. История античной философии. - К., 2001.
5. Реале Дж., Антисерн Д. Западная философия от истоков до наших дней // 1. Античность. - СПб., 1996.
6. Таранов П. С. Золотая философия. - М., 1989.
7. Татаркевич В. Історія філософії. Т. 1. - Львів, 1997.
8. Чаныгиев А. Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. - М., 1991.
9. Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. - М., 1995.
10. Сенека Ауций Анний. Нравственные письма к Луцилию. - М., 1986.

Тема 4. Західноєвропейська філософія Середньовіччя.

1. Блинников А. В. Великие философы: Учеб, словарь-справоч. - М., 1997.
2. Боргош Ю. Фома Аквинский. - М., 1975.

3. Быковский Б. Э. Сигер Брабантский. - М., 1979.
4. Долгов К. М. Диалектика и схоластика. - М., 1983.
5. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії. - Львів, 2001.
6. Коплстон Ф. Історія середньовічної філософії - К., 1997.
7. Майоров Г. Т. Формирование средневековой философии: Латинская патристика. -М., 1979.
8. Соколов В. В. Средневековая философия: Учеб. пособие. - М., 1979.
9. Татаркевич Вл. Історія філософії. -• Т. 1. - Львів, 1997.
10. Чанышев А. Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. — NL, 1991

Тема 5. Філософія епохи Відродження.

1. Горфункель А. Х. Джордано Бруно. - М., 1973.
2. Горфункель А. Х. Философия эпохи Возрождения. - NL, 1980.
3. Гутенберг В. Н. Титаны Возрождения. - М., 1991.
4. Кузнецов Б. Г. Идеи и образы Возрождения. - М., 1979.
5. Кузанский Н. Об ученом незнании // Соч.: В 2 т. - Т. 1. — М., 1979.
6. Лосев А. Д. Эстетика Возрождения. - М., 1976.
7. Макиавелли Н. Государь. - М., 1999.
8. Монтень М. Опыты. В 3 кн. - М., 1981.
9. Роттердамський Еразм. Похвала Глупоті. - К., 1993.
10. Таранов П. С. Золотая философия. - М., 1999.

Тема 6. Європейська класична філософія Нового часу епохи Просвітництва.

1. Бекон Ф. Новый Органон // Соч.: В 2 т. - Т. 2. - М., 1978.
2. Беркли Дж. Сочинения. - М., 1978.
3. Гусев В. Західноєвропейська філософія XV-XVIII ст. — К., 1995.
4. Декарт Р. Первоначала философии // Соч.: В 2 т. - Т. 1. — М., 1989.

5. Лейбниц Г. В. Новые опыты о человеческом разумении // Соч.: В 4 - - Т. 2. - М., 1983.
6. Аокк Д. Опыт о человеческом разумении // Соч.: В 3 т. - Т. 1. - М., 1985.
7. Нарский И. С. Западноевропейская философия XVII века. - М., 1977.
8. Рассел Б. История западной философии. - М., 1959.
9. Соколов В. В. Европейская философия XV-XVII веков. - М., 1984
10. Спиноза Б. Этика // Избр. произведения: В 2 т. - Т. 1. - М., 1957.

Тема 7. Німецька класична філософія.

1. Волков Г. Сова Минервы. - М., 1973.
2. Гегель Г. В. Ф. Энциклопедия философских наук. - Т. 1-3. — М., 1973.
3. Гулыга А. В. Немецкая классическая философия. - М., 1978.
4. Енгельс Ф. Людвіг Фейербах і кінець класичної німецької філософії // Маркс К., Енгельс Ф. — Твори. - Т. 21.
5. История диалектики. Немецкая классическая философия. - М., 1978.
6. Кант И. Прологомены ко всякой будущей метафизике, которая может появиться как наука // Соч.: В 8 т. - Т. 3. - М., 1994.
7. Марксизм: pro і contra. - М., 1992.
8. Фейербах А. Сущность христианства // Избранные философские произведения. - В 2 т. - М., 1955. - Т. 1.
9. Фихте И. Г. Факты сознания. Назначение человека. Наукоучение. - Минск -Москва, 2000.
10. Шеллинг Ф. В. И. Система трансцендентального идеализма // Соч. - В 2 т. - М., 1987. —

Тема 8. Сучасна світова філософія.

8.1 «Філософія життя».

1. Бергсон А. Два источника религии и морали. - М., 1994.
2. Быковский Б. Э. Шопенгауэр. - М., 1975.
3. Давыдов Ю. Н. Этика любви и метафизика своеволия. - М, 1982.
4. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. Антихрист. // Сочинения: В -2 т. - Т. 2. -М., 1996.
5. Современная западная философия. - М., 1991.
6. Татаркевич Вл. Історія філософії. — Т. 3. — Львів, 1999.
7. Фрейд З. О психоанализе. Я и Оно // Соч. - М.; Х., 1998.
8. Фромм Э. Иметь или быть. - М., 1986.
9. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление // Собр. соч. - Т. I – М, 1991
10. Юнг К. Г. Архетип и символ. - М., 1991.

8.2 Філософія науки : еволюція позитивізму

1. Аналитическая философия: становление и развитие (антология). -• М., 199^
2. Витгенштейн А. Философские исследования. - М., 1994.
3. Гайденко П. П. Эволюция понятия науки. - М., 1980.
4. Гайденко П. П., Давыдов Ю. Я. История и рациональность. - М., 199L
5. Кун Т. Структура научных революций. - М., 1997.
6. Поппер К. Логика и рост научного знания. - М., 1983.
7. Рассел Б. Мудрость Запада. - М., 1998.
8. Современная западная философия. - М., 1991.
9. Спенсер Г. Синтетическая философия. - К., 1997.

10. Хюбшер А. Мыслители нашего времени: Справочник по философии Запада XX века. - М., 1994.

8.3 Феноменологія

1. Аббаньяно П. Мудрость философии. - СПб., 1998.
2. Вальдельфельс Б. Вступ до феноменології. - К., 2002.
3. Гуссерль Э. Логические исследования. Картезианские размышления. - МНЛ, 2000
4. Западная философия XX века. - М., 1994.
5. Кранодембський З. На постмодерністських роздоріжжях культури. - ІЛ, 200&
6. Мерло-Понті М. Феноменологічне сприйняття. - К., 2001.
7. Пассмор Д. Сто лет философии. - М., 1999.
8. Хюбшер М. Мыслители нашего времени. — М., 1994.
9. Философы XX века. -- М., 1999.

8.4 Екзистенціалізм

1. Аббаньяно Н. Введение в экзистенциализм. - СПб., 1998.
2. Бердяев Н. Философия свободы // Бердяев Н. Судьба России. - М.; ЗЛ, 1998. - С. 29-242.
3. Гайденок П. П. Прорыв к трансцендентному. - М., 1997. А. Гуссерль Э. Картезианские размышления. - СПб., 1998.
5. Камю А. Миф о Сизифе // Камю Л Изнанка и лица - М.; Х., 1998. - С 10"-II-..
6. Кьеркегор С. Страх и трепет. - М., 1993.
7. Мунье Э. Манифест персонализма. — М., 1999.

8. Сартр Ж. П. Экзистенциализм - это гуманизм // Сумерки богов - М, 1989.

9. Сиоран Э. Испытание существованием. - М., 2003.

10. Ясперс К. Смысл и назначения истории. - М., 1994.

8.5 Герменевтика

1. Габермас Ю. Философский дискурс Модерну. - К., 2001.

2. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. - М., 1988.

3. Гірц К. Інтерпретація культур. - К., 2001.

4. Аевінас Е. Між нами. Дослідження думки-про-іншого. - К., 1999.

5. Після філософії: кінець чи трансформація? - К., 2000.

6. Рікер П. Сам як інший. - К., 2000.

7. Рікер П. Время и рассказ. - Т. 1. - М., 1998.

8. Современная западная философия: Словарь. - М., 1991.

9. Гайдеггер М. Положение об основании. - СПб., 1999.

10. Хюбшер А. Мыслители нашего времени: Справочник по философии Запада XX века. - М., 1994.

8.6 Прагматизм

1. Американский философ. - М., 1998.

2. Аналитическая философия: Избранные тексты. - М., 1993.

3. Джемс В. Прагматизм. - К., 1995.

4. Канке В. А. История философии. Мыслители, концепции, открытия: Учебное пособие. - М., 2003.

5. Мур Дж. Природа моральной философии. - М., 1999.

6. Пирс Ч. С. Логические основания теории знаков. - СПб., 2000.

7. Пирс Ч. С. Начала прагматизма. - СПб., 2000.

8. Спенсер Г. Синтетическая философия. - К, 1997.

9. Философия, логика, язык. - М., 1987.

8.7 Філософська антропологія

1. Александров И. Космический феномен человека. - М., 1999.
2. Бубер М. Проблема человека. - К., 1998.
3. Гуревич П. Философская антропология: Учеб. пособие. - М., 1997.
4. Кассирер Э. Опыт о человеке. Избранное. - М., 1998.
5. Мунье Э. Манифест персонализма. - М., 1999.
6. Никитин Е. Феномен человеческого самоутверждения. - СПб., 2000.
7. Унамуно М. О трагическом чувстве жизни. - М., 1996.
8. Франк С. Реальность и человек. - СПб., 1997.
9. Хуземан Ф. Об образе и смысле смерти. - М., 1997.
10. Шелер М. Избранные труды. - М., 1995.

8.8 Релігійна філософія

1. Бердяев Н. Новое религиозное сознание и общественность. - М., 1994.
2. Бубер М. Проблема человека. - К., 1998.
3. Булгаков С. Два града. Исследования о природе общественных идеалов. - СПб., 1997.
4. Жильсон Э. Томизм. - Избранное. — Т. 1. - СПб., 1999.
5. Маритен Р. Философ в мире. - М., 1994.
6. Марсель Г. Трагическая мудрость философии. - М., 1995.
7. Нибур Р. Христос и культура. - М., 1996.
8. Сведенборг Э. Мудрость ангельская о Божественной любви. - К., 1997.
9. Унамуно М. О трагическом чувстве жизни. - М., 1996.
10. Чичерин Б. Наука и религия. - М., 1999.

8.9 Неогуманізм

1. Аналитическая философия: становление и развитие (антология). - М., 1998.
2. Блох Э. Тюбингенское введение в философию. - Екатеринбург, 1997.
3. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну. - К, 2001. •4. Очерки социальной антропологии. - СПб., 1995.
5. Після філософії: кінець чи трансформація? - К., 2000.
6. Табачковский В. Г. Человеческое мироотношение: данность или проблема? -К., 1993.
7. Фромм Э. Иметь или быть? - М., 1986.
8. Хабермйс Ю. Демократия. Разум. Нравственность. - М., 1995.
9. Хоркхаймер М., Адорно Т. Диалектика Просвещения. - М., СПб., 1997.

8.10 Структуралізм

1. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. - М., 1989.
2. Грецкий М. Н. Французский структурализм. - М., 1971.
3. Деррида Ж. О грамматологии. - М., 1997.
4. Аеви-Стросс К. Структуральная антропология. - М., 1998.
5. Аенк Х. Интерпретация реальности. - СПб., 1998.
6. Аотман Ю. М. Структура художественного текста. — М., 1994.
7. Соссюр Ф. Заметки об общей лингвистике. - М., 1990.
8. Структурализм: «за» и «против». - М., 1975.
9. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. — СПб., 1994.

8.11. Постмодернізм

1. Делез Ж., Гваттари Ф. Капіталізм і шизофренія: Анти-Едіп. — М., 1990.
2. Демичев А. Дискурси смерті. Введення в філософську танатологію. -СПб., 1997.
3. Деррида Ж. О поштової відкритці від Сократа до Фрейда і не тільки. -Мн., 1999.
4. Ильин И. П. Постмодернізм. Словарь термінів. - М., 2001.
5. Аакан Ж. Інстанція букви в бессознательном, или Судьба разума после Фрейда. - М., 1997.
6. Аиотар Ж. Ф. Состояние постмодерна. - СПб., 1998.
7. Мон Ф. Тексты и коллажи. - М., 1993.
8. Подорога В. Метафізика ландшафта. - М., 1996.
9. Тульчинский Г. А. Самозванство. Феноменология зла и метафизика свободы. -СПб., 1996.
10. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. - СПб., 1994.

Тема 9. Традиції та особливості філософської думки в Україні.

1. Бичко А. К., Бичко І. В. Феномен української інтелігенції. Спроба екзистенціального дослідження. - Дрогобич, 1997.
2. Горський В. С. Історія української філософії: Курс лекцій. — К., 1996.
3. Історія філософії України: Хрестоматія. - К., 1993.
4. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України. - К., 1997.
5. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах. - К., 1997.
6. Сковорода Г. С. Повне зібрання творів: У 2 т. - К., 1994.
7. Україна: філософський спадок століть: У 2 т. - К., 2000.
8. Філософія Відродження на Україні. - К., 1990.

9. Чижевський Д. Нарис історії філософії на Україні. - К., 1991

10. Юркевич П. Д. Философские произведения. -- М., 1990.

Тема 10. Онтологія

1. Ахундов М.Д. Концепция пространства и времени : истоки, эволюция, перспективы. – М., 1982.

2. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М., 1990.

3. Гайденко П.П. Время и вечность : парадоксы континуума // В.Ф. – 2000. - № 6.

4. Гейзенберг В. Шаги за горизонт. – М., 1987.

5. Гусев В.І. Вступ до метафізики.- К., 2004.

6. Девис Е. Случайная Вселенная. – М., 1990.

7. Лой Н.А Социально-историческое содержание категорий "время" и "пространство" — К., 1977.

8. Трубников Н.Н. Время человеческого бытия — М., 1977.

9. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини — К., 1995.

Лукач Д. К онтологии общественного бытия. Прологомены. — М., 1991.

Тема 11. Гносеологія.

1. Бычко И.В. Познание и свобода. – М., 1968.

2. Гносеология в системе философского мировоззрения. – М., 1983.

3. Лекторский В.А. Субъект, объект, познание.- М., 1980.

4. Лук А.Н. Мышление и творчество. – М., 1976.

5. Найссер Ч. Познание и реальность. – М., 1981.

6. Голстейн М., Голстейн И. Как мы познаем. – М., 1984.

7. Алексеев П.В., Панин А.В. Теория познания и диалектика. – М., 1991.

8. Рассел Б. Человеческое познание : его сферы и границы. – К., 1997.

9. Хайдеггер М. О сущности истины // Филос. Науки. – 1989. - № 4.

10. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1977.

11. Шевченко В.І. Концепція пізнання в українській філософії. – К., 1993.

12. Ярошевець В.І. Людина в системі пізнання. – К., 1996.

Тема 12. Філософська антропологія.

1. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М., 1993.

2. Гордієнко А. Методологічні проблеми осмислення буття людини в західноєвропейських філософських концепціях другої половини ХХ століття // Філософ. і соціол. думка. – 1995. - № 5 – 6.

3. Любутин К.Н. Человек в философском измерении. – Свердловск, 1991.

4. Арьес Ф. Человек перед лицом смерти. – М., 1992.

5. Барулин В.С. Социально-философская антропология. М., 1994.

6. Гуревич П.С. Философская антропология. – М., 1997.

7. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії : онтологія людини. – К., 1995.

8. Проблема человека в западной философии. – М., 1988.

9. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М., 1990.

10. Это человек : Антология. – М., 1995.

11. Человек : мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. – М., 1995.

12. Щедрова Г. Мета суспільства – людина // Віче. – 1995. - № 3. – с. 22 – 34.

Тема 13. Соціальна філософія.

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. – К., 1996.

2. Бойченко І.В. Філософія історії. – К., 2000.

3. Горак Г.І., Ящук Т.І. Проблема спрямованості людської історії // Філософія : курс лекцій. – К., 1993.

4. Бердяев Н.А. Смысл истории. – М., 1990.

5. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М., 1993.
6. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичний аналіз. – К., 1998.
7. Кемеров В.Е. Введение в социальную философию. – М., 1996.
8. Момджян К.Х. Социум. Общество. История. – М., 1994.
9. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. - . 1994.
- 10.Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги : в 2-х т. – К., 1994.
11. Франкл С. Духовные основы общества. – М., 1992.
12. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1992.

Тема 14. Філософське осмислення культури.

1. Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Зуев В. Проблема гуманізму в сучасній філософії. – Київ, 1993.
2. Волков Г. Три культуры. – М., 1985.
3. Гуревич П.С. Философия культуры. – М., 1994.
4. Культурология. XX век : Антология. – М., 1995.
5. Маритен Ж. Философ в мире. – М., 1994.
6. Микешина Л.А. Ценностные предпосылки в структуре научного познания. – М., 1990.
7. Ортега-и -Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. – М., 1991.
8. Столович Л.Н. Красота. Добро. Истина. – М., 1995.
9. Межуев В. Культура и история. – М., 1977.
10. Ракитов А.И. Цивилизация, культура, технология и рынок // Вопросы философии. – 1992. - № 5.
11. Сорокин П. Социокультурная динамика // Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
12. Тарасенко Н.Ф. Природа, технологии, культура. Философско-мировозренческий анализ. - Киев.

Тема 15. Суспільний прогрес і філософські проблеми глобалістики.

1. Волкогонова О.Д. Приоткрывая завесу времени : О социальном предвидении будущего. – М., 1989.
2. Вернадский В.И. Научная мысль как планетарное явление. – М., 1991.
3. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. До ефективніших суспільств : Доповідь Римському клубові : пер. З англ. – К., 1990.
4. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности : Пер. С англ. и фр. – М., 1991.
5. Глобальные проблемы и перспективы цивилизации. – М., 1994.
6. Зелінський М.Ю. Людина майбутнього : прогнози і пророцтва. – К., 1990.
7. Кузьменко В. Л., Романчук О.К. На порозі надцивілізації (роздуми про майбутнє). – Львів, 1991.
8. Моисеев М.Н. Человек и неосфера. – М., 1990.
9. Панарин А.С. Вызов глобализма. – М., 2000.
10. Печчеи А. Человеческие качества. – М., 1980.
11. Перцик Е.Н. Среда человека: предвидимое будущее. – М., 1991.
12. Футурологические концепции эволюции цивилизации //Современные социально-политические теории. – М., 1991.